

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

17 octobre 2023

PROPOSITION DE LOI

**modifiant le Code judiciaire
en ce qui concerne la procédure disciplinaire
à l'encontre des magistrats**

(déposée par
Mme Kristien Van Vaerenbergh et consorts)

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

17 oktober 2023

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van het Gerechtelijk
Wetboek betreffende de tuchtprocedure
voor magistraten**

(ingediend door
mevrouw Kristien Van Vaerenbergh c.s.)

RÉSUMÉ

Une action disciplinaire contre un magistrat doit être intentée dans les six mois de la connaissance des faits par l'autorité disciplinaire compétente. L'expérience nous enseigne que, dans certains cas, ce délai est trop court.

Cette proposition de loi vise à porter le délai maximal d'introduction de l'action disciplinaire à un an. En outre, le délai recommencera à courir si l'autorité compétente prend connaissance de nouveaux éléments liés aux faits déjà connus.

SAMENVATTING

Een tuchtvordering tegen magistraten moet worden ingesteld binnen een termijn van zes maanden na kennisname van de feiten door de bevoegde tuchtrechtelijke overheid. De praktijk heeft uitgewezen dat die termijn in een aantal gevallen te kort is.

Dit wetsvoorstel strekt ertoe om de termijn voor de instelling van de tuchtvordering te verlengen tot een jaar. Bovendien zal de termijn opnieuw beginnen te lopen bij kennisname van nieuwe elementen die betrekking hebben op de reeds gekende feiten.

N-VA	: Nieuw-Vlaamse Alliantie
Ecolo-Groen	: Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
PS	: Parti Socialiste
VB	: Vlaams Belang
MR	: Mouvement Réformateur
cd&v	: Christen-Democratisch en Vlaams
PVDA-PTB	: Partij van de Arbeid van België – Parti du Travail de Belgique
Open Vld	: Open Vlaamse liberalen en democraten
Vooruit	: Vooruit
Les Engagés	: Les Engagés
DéFI	: Démocrate Fédéraliste Indépendant
INDEP-ONAFH	: Indépendant – Onafhankelijk

Abréviations dans la numérotation des publications:		Afkorting bij de nummering van de publicaties:	
DOC 55 0000/000	Document de la 55 ^e législature, suivi du numéro de base et numéro de suivi	DOC 55 0000/000	Parlementair document van de 55 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA	Questions et Réponses écrites	QRVA	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV	Version provisoire du Compte Rendu Intégral	CRIV	Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV	Compte Rendu Analytique	CRABV	Beknopt Verslag
CRIV	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)	CRIV	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaalde beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN	Séance plénière	PLEN	Plenum
COM	Réunion de commission	COM	Commissievergadering
MOT	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)	MOT	Moties tot besluit van interpellaties (beigegekleurig papier)

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Avant 1967, année de l'adoption du Code judiciaire, il n'existait pas de droit disciplinaire spécifique aux magistrats. Les règles relatives à la discipline au sein des cours et tribunaux étaient disséminées dans plusieurs lois, décrets et arrêtés. Comme une coordination de ces différentes règles s'avérait impossible, la grande réforme judiciaire de 1967 a été l'occasion idéale de réaliser une première ébauche de ce qui deviendra plus tard le droit disciplinaire actuel.

Depuis 1967, le droit disciplinaire a fortement évolué, surtout au cours des trente dernières années. Les principales lois adoptées dans le cadre de ce processus sont les suivantes:

1° la loi du 7 mai 1999 modifiant le Code judiciaire en ce qui concerne le régime disciplinaire applicable aux membres de l'Ordre judiciaire;

2° la loi du 7 juillet 2002 modifiant la deuxième partie, livre II, titre V du Code judiciaire relatif à la discipline et rapportant la loi du 7 mai 1999 modifiant le Code judiciaire en ce qui concerne le régime disciplinaire applicable aux membres de l'Ordre judiciaire;

3° la loi du 15 juillet 2013 modifiant les dispositions du Code judiciaire relatives à la discipline.

Dix années se sont maintenant écoulées depuis la dernière grande modification et il est ressorti de la pratique que certains éléments nécessitaient un ajustement.

C'est ce que montre notamment l'enquête du Conseil supérieur de la Justice dans le cadre de l'affaire Steve Bakelmans (voir <https://csj.be/fr/publications/2019/enquete-particuliere-sur-le-dossier-de-steve-bakelmans>). Les proches de Julie van Espen ont également laissé entendre, dans une lettre ouverte au Parlement, que le droit disciplinaire devrait être remanié à certains égards.

La commission de la Justice de la Chambre des représentants a organisé, lors de la législature précédente, les 4 et 5 juillet 2023, plusieurs auditions d'experts du terrain, qui ont formulé de solides propositions d'amélioration (voir respectivement <https://www.lachambre.be/media/index.html?language=fr&sid=55U4101> et <https://www.lachambre.be/media/index.html?language=fr&sid=55U4103>).

La présente proposition de loi vise à inscrire l'une de ces propositions dans la loi en apportant plusieurs

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Vóór 1967, toen het Gerechtelijk Wetboek werd ingevoerd, was er geen specifiek tuchtrecht voor magistraten. De regels met betrekking tot tucht in de hoven en rechtbanken waren verspreid over verschillende wetten, decreten en besluiten. Omdat coördinatie van die verschillende regels niet mogelijk was, vormde de grote gerechtelijke hervorming van 1967 de ideale gelegenheid om een eerste aanzet te geven voor wat later het huidige tuchtrecht zou worden.

Sinds 1967 heeft het tuchtrecht een hele evolutie doorgemaakt, voornamelijk in de laatste dertig jaar. De belangrijkste wetten in het kader van deze evolutie zijn:

1° de wet van 7 mei 1999 tot wijziging, wat het tuchtrecht voor de leden van de Rechterlijke Orde betreft, van het Gerechtelijk Wetboek;

2° de wet van 7 juli 2002 tot wijziging van deel II, boek II, titel V, van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de tucht en tot intrekking van de wet van 7 mei 1999 tot wijziging, wat het tuchtrecht voor de leden van de Rechterlijke Orde betreft, van het Gerechtelijk Wetboek;

3° de wet van 15 juli 2013 tot wijziging van de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de tucht.

Intussen is 10 jaar verstreken sinds de laatste grote wijziging en heeft de praktijk uitgewezen dat bepaalde elementen een *finetuning* kunnen gebruiken.

Dit blijkt onder meer uit het onderzoek van de Hoge Raad voor de Justitie naar aanleiding van de zaak Steve Bakelmans (zie <https://hrj.be/nl/publicaties/2019/bijzonder-onderzoek-van-het-dossier-van-steve-bakelmans>). Ook de nabestaanden van Julie Van Espen lieten in een open brief aan het Parlement verstaan dat het tuchtrecht op sommige vlakken een opfrissing kan gebruiken.

De commissie voor de Justitie van de Kamer van volksvertegenwoordigers hield in de huidige zittingsperiode, op 4 en 5 juli 2023, verschillende hoorzittingen met experts van het terrein, die gedegen voorstellen tot verbetering formuleerden (zie respectievelijk <https://www.dekamer.be/media/index.html?language=nl&sid=55U4101> en <https://www.dekamer.be/media/index.html?language=nl&sid=55U4103>).

Dit wetsvoorstel beoogt een van die verbeteringsvoorstellen in wetgeving om te zetten door middel van

modifications au Code judiciaire. Premièrement, la proposition de loi vise à porter le délai d'introduction d'une procédure disciplinaire de six mois à un an à compter de la prise de connaissance des faits. Une seconde modification consiste à prévoir que le nouveau délai d'un an ne court plus seulement à partir de la prise de connaissance des faits, mais recommence lors de la prise de connaissance de nouveaux éléments liés aux faits déjà connus.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 2

Cet article vise à modifier l'article 415 du Code judiciaire en vue de porter le délai d'introduction d'une procédure disciplinaire de six mois à un an.

La pratique a montré à plusieurs reprises qu'un délai de six mois est jugé trop court. C'est pourquoi il est opté en faveur d'un délai d'un an. Grâce à la prolongation du délai, certains faits ou comportements qui ne semblaient pas poser problème au départ mais qui s'avèrent tout de même problématiques au bout d'un certain temps peuvent tout de même donner lieu à une enquête disciplinaire.

Il est bien sûr possible qu'une fois ce délai d'un an écoulé, des faits qui ne semblaient pas problématiques auparavant le deviennent encore, mais le législateur doit bien tracer quelque part une limite qui reste proportionnelle et qui garantisse un délai raisonnable aux magistrats.

Par ailleurs, le délai d'un an pourra commencer à courir lors de l'apparition de nouveaux éléments liés à des faits déjà connus. Ces nouveaux faits peuvent en effet permettre de reconsidérer la gravité des faits déjà connus et mettre en exergue la nécessité d'entamer une enquête disciplinaire.

een aantal wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek. Meer bepaald strekt het wetsvoorstel tot een verlenging van de termijn waarbinnen een tuchtprocedure moet worden ingesteld, van zes maanden naar een jaar vanaf kennisname van de feiten. Een tweede wijziging houdt in dat de nieuwe termijn van een jaar niet langer enkel loopt vanaf kennisname van de feiten, maar opnieuw begint te lopen bij kennisname van nieuwe elementen die betrekking hebben op de reeds gekende feiten.

TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 2

Dit artikel beoogt een wijziging van artikel 415 van het Gerechtelijk wetboek. Het heeft meer bepaald tot doel om de termijn waarbinnen een tuchtprocedure dient te worden opgestart te verlengen van zes maanden naar een jaar.

In de praktijk is meermaals gebleken dat een termijn van zes maanden te kort wordt geacht. Daarom wordt geopteerd voor een termijn van een jaar. De verlenging van de termijn moet het mogelijk maken dat feiten of gedragingen die in eerste instantie geen probleem lijken, maar na verloop van tijd wel problematisch blijken te zijn alsnog tot een tuchtonderzoek kunnen leiden.

Uiteraard is het mogelijk dat, ook na deze termijn van een jaar, feiten die op dat moment niet-problematisch leken alsnog problematisch worden, maar de wetgever dient ergens een grens te trekken die proportioneel blijft en magistraten een redelijke termijn garandeert.

Daarnaast wordt het mogelijk om de termijn van een jaar te laten ingaan wanneer nieuwe elementen opduiken met betrekking tot de reeds gekende feiten. Die nieuwe feiten kunnen immers een andere blik werpen op de ernst van de reeds gekende feiten, waardoor het opstarten van een tuchtonderzoek alsnog nodig kan zijn.

Kristien Van Vaerenbergh (N-VA)
Christoph D'Haese (N-VA)
Sophie De Wit (N-VA)

PROPOSITION DE LOI**Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 74 de la Constitution.

Art. 2

Dans l'article 415 du Code judiciaire, les modifications suivantes sont apportées:

1° les mots "dans les six mois" sont remplacés par les mots "dans l'année" et les mots "le délai de six mois" sont remplacés par les mots "le délai d'un an";

2° à l'alinéa 1er les mots "ou de nouveaux éléments liés aux faits déjà connus" sont insérés entre les mots "la connaissance des faits" et les mots "par l'autorité compétente".

6 octobre 2003

WETSVOORSTEL**Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 74 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 415 van het Gerechtelijk Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° de woorden "zes maanden" worden telkens vervangen door de woorden "een jaar";

2° het eerste lid wordt aangevuld met de woorden "of kennis heeft genomen van nieuwe elementen die betrekking hebben op de reeds gekende feiten".

6 oktober 2023

Kristien Van Vaerenbergh (N-VA)
Christoph D'Haese (N-VA)
Sophie De Wit (N-VA)